

Pirateria Digitală

Internetul, Drepturile de autor și Pirații

Iulia Văcăroiu, Antropologie, Seria I, Grupa 2, Anul I

Ianuarie 2010

Contextul actual al pirateriei cere fie o redefinire, fie o schimbare de nume. Pirații digitali nu sunt aceiași criminali ca predecesorii lor; ei vor să fie inovatori, să schimbe sistemul devenit învechit. Pirateria Internetului are un potențial economic pe care autoritățile încă nu îl văd și nici nu îl vor vedea atât timp cât vor sta ascuși în spatele unor drepturi de autor exagerate. Lupta a început; pirații sunt numeroși, dar autoritățile dețin puterea. Mai rămâne întrebarea: Cine va câștiga?

Internetul, acel sistem global de conexiuni între calculatoare, a devenit în ultimul deceniu cel mai rapid mod de comunicare și de a te menține informat cu toate noutățile lumii. Din anul 2009, aproximativ un sfert din populația Pământului folosește internetul.¹ Totuși, în ciuda atâtor utilități, World Wide Web-ul, cum mai este cunoscut, nu are cel mai bun renume. În afara faptului că este considerat un mijloc superficial de a cunoaște și de a menține relațiile interumane, Internetul este și cel mai primitiv spațiu pentru pirați. Dar este această piraterie digitală pur negativă? Prin intermediul acestui eseu am vrut să demonstrez că autoritățile nu schițează cel mai corect portretul piraților mileniului trei.

Înainte de toate, consider necesar să-mi exprim opinia personală. Cu toate că sunt complet împotriva *pirateriei fizice* (downloadarea unor fișiere de pe Internet în mod ilegal – fie muzică, filme sau orice altceva protejat de drepturile de autor - și vânzarea acestora pentru profitul propriu), susțin *pirateria digitală* (downloadarea unor fișiere pentru uzul personal) chiar dacă și aceasta din urmă este considerată tot ilegală și, de unii, la fel de condamnată ca prima formă.

Motivele sunt numeroase. În primul rând, trebuie menționat cel mai simplu : argumentul economic. În contextul în care un CD costă câțiva cenți, iar un CD original cu muzică poate fi chiar 40 de euro (sau mai mult!), nu este de mirare că orice persoană fără un venit stabil (cum sunt majoritatea tinerilor, utilizatori de Internet) preferă să downloadeze în mod ilegal acele melodii. Desigur, cineva ar putea propune un contra-argument aici: dacă vrei niște adidași Nike, dar nu ai bani, nu o să te aduci în magazin ca să-i furi. Răspunsul meu este că te-ai duce dacă aiștii că toți vânzătorii s-ar întoarce cu spatele la tine. Adevărul este că Internetul se prezintă sub forma unui magazin în care toți angajații sunt într-o permanentă pauză de masă.

Îmi vine foarte greu să compar download-ul cu furtul fizic pentru că, în ciuda faptului că tot timpul am știut că este ilegal să iau muzică sau filme de pe Internet, deja m-am obișnuit cu acest lucru; pentru mine, cât și pentru mulți alții, *file sharing*-ul a devenit o obișnuință.

O perspectivă interesantă ce susține o formă ușoară a pirateriei digitale îi aparține lui Larry Lessig², un profesor american și un susținător înrăit al lărgirii limitelor termenului de *copyright* (drept de autor). El este de părere că Internetul este un mijloc prin care cultura și creativitatea pot fi revitalizate. Oferă exemplul unor videoclipuri de pe [YouTube.com](https://www.youtube.com) făcute de membrii acestui site prin combinarea unor filme cu diferite melodii. Lessig susține că

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Internet> - Introduction

² TED Talks - [Larry Lessig on laws that choke creativity](https://www.ted.com/talks/larry_lessig_on_laws_that_choke_creativity)

acestea nu încalcă drepturile de autor pentru că sunt remixuri ale creațiilor originale, iar că autoritățile nu ar mai trebui să le considere fenomene ilegale.

Într-adevăr, severitatea legală a situației este exagerată. Din cauza celor ce comit piraterie fizică, autoritățile române plănuiesc să creeze un sistem care să anunțe utilizatorul de Internet când vrea să acceseze și să downloadeze un fișier în mod ilegal. Desigur, acest lucru este un nimic, dar riscăm ca sistemul să se dezvolte într-unul ce ne va interzice să mai facem astfel de lucruri sau chiar unul care va șterge au tomă orice fișier uploadat pentru a fi distribuit ilegal pe Internet. Singurul tip de media într-adevăr liber și democratic este în pericol de a intra sub controlul autorităților.

Această posibilă extremă spre care se tinde va duce la crearea unui fenomen opus, susține Larry Lessig; va crea „o generație ce va renega drepturile de autor sub toate formele”. Nu suntem departe de aceste două extreme. Revolta deja nu se mai manifestă pe ascuns, ba chiar a adoptat o tendință politică. Partidul piraților (*Piratpartiet*) a luat naștere în 2006 în Suedia și a ajuns în câțiva ani unul din partidele cu cel mai mare număr de membri, inspirând înfierea unei astfel de mișcări în toată lumea. De asemenea, pirații au creat o extrema opusă a copyright-ului, eticheta *kopimi*, care chiar încurajează copierea lucrării, căreia i-a fost atribuită, cu orice intenție, fie ea comercială sau nu. Brazilienii nu s-au lăsat nici ei mai prejos, creând propria versiune a conceptului – *Copie*.

Prima impresie pe care aceste acțiuni o lasă este că ar fi replici de batjocură la adresa autorităților, dar situația nu stă chiar așa. Pirații mileniului 3 nu sunt huliganii mării. Ei nu reneagă legea; ei vor s-o modifice și cred că, într-un final, vor reuși. „Nu poți distruge tehnologia; o poți doar criminaliza. Nu le poți interzice oamenilor să o folosească; poți doar să-i forțezi s-o întrebuințeze underground. Nu îi poți face pasivi; îi poți doar numi „pirați”.” (Larry Lessig, *On laws that choke creativity*).

Iar dacă pirateria nu poate fi oprită, atunci de ce să nu profităm de ea? Fie că este credibil sau nu, pirateria digitală poate fi în anumite contexte un ajutor economic. Un exemplu este cel al filmului *The Man from Earth* (Richard Schenkman, 2007), care, în ciuda faptului că a fost filmat cu un buget mic și foarte puțin publicizat de producători, a devenit un hit la box office datorită unei recenzii pe un site ce includea și un link de unde putea fi downloadat gratuit (și ilegal). Cei aproximativ 2,000 de oameni ce l-au vizionat apoi au notat filmul pe [IMDB](#), un site faimos cu (aproape) toate filmele făcute vreodată, înfiind pozitiv cca. 20,000 de persoane care au cumpărat DVD-ul. Regizorul a fost foarte plăcut impresionat de acest ajutor neașteptat din partea unui tip de media deloc recunoscut pentru „acte caritabile”. Cu toate că

acesta sușine întâmplarea (ba chiar a scris un comment de mulțumire pe site-ul care a publicat recenziile inițiale!), procesul de downloadare a filmului rămâne în continuare ilegal.

Pirateria poate fi de mare ajutor producătorilor independenți și artiștilor necunoscuți. Adevărul e că oricum în lumea muzicii se practică înregistrarea unui demou și transmiterea lui de la prieten la prieten atunci când știi un artist ce se zbate pentru a intra în lumea muzicii. Producătorii ar trebui să învețe din incidentul *The Man from Earth* și să profite de potențialul economic al pirateriei. Dacă o recenzie îți poate aduce atât de mulți fani capabili să te plătească pentru prestație, atunci câte beneficii ți-ar putea aduce două?

Prin intermediul Internetului am descoperit numeroase forme necunoscute în România și chiar aș fi capabilă să cumpăr albumele lor mai degrabă decât cele ale unor artiști consacrați, oricât de mult mi-ar plăcea. Motivul este unul simplu: cei cunoscuți cu siguranță deja scot un profit suficient de mare pentru a rămâne pe piață și a continua să cânte.

Internetul favorizează chiar și dezvoltarea industriei artistice; acum este ușor pentru oricine cu acces la rețeaua globală să cunoască toate amănuntele și tipicurile artei și astfel influențează utilizatorul. Acesta poate ajunge la un grad de saturație ce îl va forța să inoveze; să creeze ceva original.

Internetul favorizează furtul în rândul multora, e adevărat, dar îl înfrumusețează tuturor, iar unii cu siguranță vor fi revoltați. Poate că se vor duce la autorități, vor susține drepturile de autor, dar vor fi și cei care vor cere o revoluție.

Internetul este un rău, dar unul necesar. Este oportunitatea pentru a revitaliza cultura pentru că hrănește deja un sfert din populația mondială, procentaj format îndeosebi de tineri. Larry Lessig spunea că „*utilizarea culturii sub orice formă produce o copie*”. Dacă acesta este adevărul, atunci e posibil să fim nevoiți să renunțăm la drepturile de autor, căci la urma urmei nimic nu este original. Acest lucru ar putea duce fie la utopie, oamenii renunțând la plagiat pentru a ajuta crearea unei biblioteci universale permanente înnoite, sau la distopie, oamenii renunțând la a pierde timp creând când pot să plagieze liniștiți. Pe de altă parte, poate vom fi martorii unei revoluții a creativității și a originalității și vom fi uimiți de limitele pe care ni le-am impus până acum. Cert este că, oricare va fi efectul, termenii „piraterie” și „drepturi de autor” trebuie redefinite pentru a se potrivi contextului actual.